
❖

روان‌شناسی انگیزش در آموزش و پرورش
نظریه‌ها، پژوهش‌ها و الگوها

❖

دکتر اکبر رضایی

دانشیار گروه روان‌شناسی دانشگاه پیام نور

انتشارات آیدین

سرشناسه	: رضایی، اکبر، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: روانشناسی انگیزش در آموزش و پرورش نظریه‌ها، پژوهش‌ها و الگوها/اکبر رضا رضایی
مشخصات نشر	: تبریز: آیدین، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۷۱-۵۳-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
داشت	: کتابنامه.
موضوع	: انگیزش در آموزش و پرورش
موضوع	: یادگیری -- روان‌شناسی
رده بندی کنگره	: LB ۱۰۶۵/۶۰۹ ۱۳۹۴
رده بندی دهی	: ۳۷۰/۱۵۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۰۴۵۸۹۱

انتشارات یانا

انتشارات آیدین

تبریز، خیابان شریعتی شمالی، نرسیده به سینما ۲۹ بهمن
تلفن: ۳۵۵۳۲۵۹ - فاکس: ۳۵۵۳۰۵۲۳ - ۰۴۱

Email: Aydin.publication @ Gmail.com

روان‌شناسی انگیزش در آموزش و پرورش
نظریه‌ها، پژوهش‌ها و الگوها
دکتر اکبر رضایی

* چاپ اول ۱۳۹۵ تبریز * شمارگان ۵۰۰ نسخه * قیمت ۱۵۰۰۰ تومان

* لیتوگرافی نگین * چاپ اطلس * صحافی پاندا

۹۷۸-۶۰۰-۵۸۷۱-۵۳-۱

فهرست کلی مطالب

صفحه	عنوان
۱۳	پیشگفتار و ارف
۱۵	فصل ۱ مقدمه‌ای به مطالعه انگیزش
۳۳	فصل ۲ دیدگاه‌های تاریخی
۴۹	فصل ۳ انگیزش پیش‌فرا
۶۱	فصل ۴ نظریه اسناد (نسبت‌دادن)
۷۵	فصل ۵ نظریه شناختی - اجتماعی
۹۳	فصل ۶ نظریه هدف
۱۰۵	فصل ۷ انگیزش درونی
۱۱۷	فصل ۸ هیجان‌های پیشرفت
۱۳۳	فصل ۹ الگوی کلاسی ایگن و کاوچک
۱۵۹	فهرست منابع
۱۶۷	پیوست‌ها

فهرست تفصیلی مطالب

صفحه	عنوان
۱۳	پیشگفتار، مولف
۱۵	فصل ۱ مقدمات به مطالعه انگیزش
۱۶	۱-۱ تعریف انگیزش
۱۷	۱-۲ انگیزش درونی و بیرونی
۱۸	۱-۳ انگیزش برای یادگیری
۱۹	۱-۴ مطالعه نظام‌دار انگیزش
۱۹	کارکردهای نظریه
۲۰	اجرای پژوهش
۲۱	راهبردهای پژوهشی
۲۱	پژوهش توصیفی
۲۲	پژوهش همبستگی
۲۳	پژوهش آزمایشی
۲۳	پژوهش کیفی
۲۵	پژوهش میدانی و آزمایشگاهی
۲۶	۱-۵ سنجش انگیزش
۲۶	شاخص‌های انگیزش
۲۷	روش‌های سنجش انگیزش
۲۷	مشاهدات مستقیم
۲۸	درجه‌بندی توسط دیگران
۲۹	گزارش‌های شخصی
۳۱	۱-۶ خلاصه فصل

۳۳	دیدگاه‌های تاریخی	فصل ۲
۳۴	غرایز	۲-۱
۳۵	نظریه سائق	۲-۲
۳۷	نظریه شرطی سازی	۲-۳
۳۸	نظریه‌های همسانی شناختی	۲-۴
۳۸	نظریه توازن	
۴۰	ناهمخوانی شناختی	
۴۱	نظریه انسان گرایی	۲-۵
۴۲	سازماندهی نیازها	
۴۴	گرایش به شکوفایی	
۴۴	نیاز به آرزو به مثبت	
۴۵	رابطه آرزو و پرورش	
۴۷	خلاصه فصل	۲-۶
۴۹	انگیزش پیشرفت	فصل ۳
۵۰	نظریه انتظار- ارزش	۳-۱
۵۲	الگوی معاصر انگیزش پیشرفت	۳-۲
۵۶	نظریه خود ارزشمندی	۳-۳
۵۸	تکلیف درگیری و خود درگیری	۳-۴
۶۰	خلاصه فصل	۳-۵
۶۱	نظریه اسناد (نسبت دادن)	فصل ۴
۶۲	مکان کنترل	۴-۱
۶۳	تحلیل ساده عمل	۴-۲
۶۴	نظریه اسناد پیشرفت	۴-۳
۶۵	عوامل علی	
۶۶	ابعاد علی	
۶۷	پیامدهای اسنادی	
۶۸	درماندگی آموخته شده	۴-۴
۷۰	دانش آموزان دارای مشکلات یادگیری	
۷۲	برنامه‌های تغییر اسناد	۴-۵
۷۴	خلاصه فصل	۴-۶

۷۵	نظریه شناختی - اجتماعی	فصل ۵
۷۶	اهداف و نقش انتظارات	۵-۱
۷۷	مقایسه اجتماعی	۵-۲
۷۹	ارزش‌ها	۵-۳
۸۰	خودکارآمدی	۵-۴
۸۲	عوامل مؤثر بر خودکارآمدی	
۸۵	خودکارآمدی در موقعیت‌های پیشرفت	
۸۵	الگوها و خودکارآمدی	
۸۶	الگوهای بزرگسال	
۸۶	الگوهای همسال	
۸۶	خودکارآمدی معلمان	
۸۷	خودنظمی	۵-۵
۹۰	باورهای کنترل	۵-۶
۹۱	خلاصه فصل	۵-۷
۹۳	نظریه هدف	فصل ۶
۹۴	جهت‌گیری‌های هدفی	۶-۱
۹۵	جهت‌گیری هدفی تساهل	
۹۶	جهت‌گیری هدفی عملکردی	
۹۷	نتایج پژوهش‌ها	
۱۰۰	مفاهیم توانایی	۶-۲
۱۰۰	ذهنیت ثابت و رشدی	
۱۰۲	نتایج پژوهش‌ها	
۱۰۳	پرورش جهت‌گیری هدفی	۶-۳
۱۰۴	خلاصه فصل	۶-۴
۱۰۵	انگیزش درونی	فصل ۷
۱۰۶	دیدگاه‌های نظری	۷-۱
۱۰۶	انگیزش اثربخش	
۱۰۶	انگیزش تسلطی	
۱۰۹	ناهمخوانی و برانگیختگی	
۱۱۰	خودمختاری	

۱۱۱	بیش توجه و پاداش	۷-۲
۱۱۵	روش‌های افزایش انگیزش درونی	۷-۳
۱۱۶	خلاصه فصل	۷-۴
۱۱۷	هیجان‌های پیشرفت	فصل ۸
۱۱۸	تعریف اصطلاحات مرتبط	۸-۱
۱۱۹	هیجان‌های پیشرفت	۸-۲
۱۲۰	ابعاد هیجان‌های پیشرفت	۸-۳
۱۲۱	پیش‌اندها و پیامدهای هیجان‌های پیشرفت	۸-۴
۱۲۴	نتایج پژوهش‌های مرتبط با هیجان‌های پیشرفت	۸-۵
۱۲۴	عملکرد تحصیلی	
۱۲۶	جهت‌گیری تدفین	
۱۲۷	یادگیری خود-نمده شده	
۱۲۸	چالش‌هایی برای ادراک هیجان‌های پیشرفت	۸-۶
۱۲۹	روش‌های اندازه‌گیری هیجان‌های پیشرفت	
۱۳۰	خلاصه فصل	۸-۷
۱۳۳	الگوی کلاسی ایگن و کاوچک	فصل ۹
۱۳۵	ایجاد کلاس تسنط‌مدار	۹-۱
۱۳۷	الگویی برای افزایش انگیزش دانش‌آموزان	۹-۲
۱۳۸	معلم: ویژگی‌های شخصی که انگیزش برای یادگیری را افزایش می‌دهد	۹-۳
۱۳۸	خودکارآمدی تدریس: باورهایی درباره تدریس و یادگیری	
۱۳۹	انگودهی و اشتیاق: انتقال علاقه اصیل	
۱۴۰	توجه‌کردن و مهربانی: برآورده‌کردن نیازهای تعلق و ارتباط	
۱۴۲	انتظارات معلم: ارتقاء یادگیری و پیشرفت	
۱۴۴	جو یادگیری: ایجاد محیط برانگیزاننده	۹-۴
۱۴۴	نظم و امنیت: کلاس‌ها به عنوان محیط‌های امن برای یادگیری	
۱۴۵	موفقیت: رشد خودکارآمدی	
۱۴۶	چالش: افزایش ادراک‌های شایستگی	
۱۴۷	درک تکلیف: افزایش احساس خودمختاری و ارزش	
۱۴۸	متغیرهای آموزشی: ایجاد علاقه به فعالیت‌های یادگیری	۹-۵
۱۴۹	تمرکز مقدماتی: جلب توجه دانش‌آموزان	

۱۵۰. شخصی سازی: پیوند به زندگی دانش آموزان
۱۵۱. درگیری: افزایش علاقه موقعیتی
۱۵۴. بازخورد: اطلاعاتی درباره پیشرفت در یادگیری
۱۵۵. سنجش و یادگیری: استفاده از بازخورد برای افزایش علاقه و خودکارآمدی
۱۵۵. ۹-۶ خلاصه فصل

۱۵۷ فهرست منابع

۱۶۷ پیوست ها

۱۶۹. ۱. پرسشنامه هیجان های پیشرفت ریاضی - مقطع ابتدایی (ویژه پسران)
۱۷۹. ۲. پرسشنامه هیجان های پیشرفت ریاضی - مقطع ابتدایی (ویژه دختران)
۱۸۹. ۳. پرسشنامه هیجان های پیشرفت ریاضی - مقطع راهنمایی
۱۹۵. ۴. پرسشنامه هیجان های پیشرفت - مقطع دبیرستان و دانشگاه
۲۱۰. ۵. پرسشنامه راه رفتاری انگیزشی برای یادگیری (MSLQ): پستریج و دی گروت، (۱۹۹۰)
۲۱۴. ۶. پرسشنامه راهبردهای انگیزشی برای یادگیری (MSLQ): پستریج و همکاران، (۱۹۹۳)

پیشگفتار مؤلف

چرا شما برخی از کلاس‌ها را بیشتر از دیگر کلاس‌هایتان دوست دارید؟ و چرا شما از فعالیت‌های خاصی نظیر بازی‌های رایانه‌ای، ورزش، گوش دادن به موسیقی یا خواندن لذت می‌برید؟ پاسخ این سؤال‌ها به انگیزش مربوط می‌شود. بدون شک انگیزش بیشترین تأثیر را در یادگیری افراد دارد و به نوبه خود زمانی که دانش‌آموزان یاد می‌گیرند و مهارت بیشتری کسب می‌کنند، انگیزه بیشتری پیدا می‌کنند تا به یادگیری خود ادامه دهند؛ بنابراین، درک انگیزش دانش‌آموزان بخش ضروری دانش حرفه‌ای معلمان است.

همانند یادگیری، انگیزش نیز به صورت مستقیم قابل مشاهده نیست، ولی تا حدودی می‌توان آن را از شاخص‌های رفتاری نظیر بیانات کلامی، انتخاب تکالیف و فعالیت‌های هدایت‌دار، استنباط کرد. انگیزه یک مفهوم تبیینی است که به درک چرایی رفتار افراد به همان صورت که رفتار می‌کنند، کمک می‌کند.

اگرچه برخی از انواع ساده یادگیری ممکن است بدون انگیزش یا با انگیزش کم اتفاق بیفتد، ولی انگیزش عامل بیشتر یادگیری‌هاست. دانش‌آموزان برانگیخته، به دستورالعمل‌ها توجه می‌کنند و در فعالیت‌هایی نظیر مرور ذهنی اطلاعات درگیر می‌شوند، مطالب درسی را به دانش قبلی مرتبط می‌دهند و سؤالاتی می‌پرسند. دانش‌آموزان برانگیخته در مواجهه با مطالب دشوار به جای دست کشیدن از مطالعه، بیشتر تلاش می‌کنند. آن‌ها ترجیح می‌دهند بیشتر وقت خود را صرف انجام تکالیف بکنند، در زمان فراغت مورد علاقه خودشان را می‌خوانند، مسائل و معماهایی حل کنند و ... به طور خلاصه، انگیزش دانش‌آموزان را در فعالیت‌هایی درگیر می‌کند که یادگیری را تسهیل می‌سازند. معلمان و والدین بر اهمیت انگیزش در یادگیری واقف‌اند و کارهای زیادی برای افزایش انگیزش دانش‌آموزان انجام می‌دهند.

در سال‌های اخیر ما شاهد تحولات نظری و پژوهشی زیادی در حوزه روان‌شناسی انگیزش بوده‌ایم. در این کتاب سعی شده است نظریات تاریخی در مورد انگیزش به صورت مختصر و دیدگاه‌های معاصر شناختی با تأکید بیشتر بر بحث قرار گیرند. در تدوین مطالب این اثر از منابع معروف موجود به زبان فارسی و لاتین استفاده شده است. امید است این اثر بخشی از نیازهای استادان محترم و دانشجویان عزیز در رشته‌های علوم تربیتی و روان‌شناسی را برآورده سازد. از دوستان گرامی خواهشمندم هرگونه نظر، انتقاد و پیشنهاد خودشان را برای ارتقای کیفیت بحث‌ها در چاپ‌های بعدی با آدرس‌های پست الکترونیکی akbar528@yahoo.com و akbar_rezaei@pnu.ac.ir یا این‌جانب در میان بگذارند. در پایان از زحمات تمامی عزیزانی که در صفحه‌آرایی و انتشار این اثر کمک کرده‌اند، نهایت تشکر و قدردانی را دارم.